

Vec C-641/19

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

30. august 2019

Vnútroštátny súd:

Amtsgericht Hamburg

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

23. august 2019

Žalobkyňa:

EU

Žalovaná:

PE Digital GmbH

PRACOVNÝ DOKUMENT

Okolnosti konania vo veci samej

Zmluva o online sprostredkovaní partnera – Smernica 2011/83 – Článok 14 ods. 3 a článok 2 bod 11 – Závazky spotrebiteľa v prípade odstúpenia od zmluvy – Celkové plnenie pozostávajúce z viacerých, rôzne rýchlo poskytnutých čiastočných plnení – Suma, ktorá primerane zodpovedá tomu, čo bolo plnené do dátumu, ku ktorému spotrebiteľ obchodníka informoval o uplatnení práva na odstúpenie, v porovnaní s celkovým rozsahom plnení dohodnutých v zmluve – Výpočet – Čiastočné plnenie, ktoré je síce súvisle poskytované, ale na začiatku obdobia platnosti zmluvy má pre spotrebiteľa vyššiu alebo nižšiu hodnotu – Smernica 2019/770 – Článok 2 bod 1 – Súbory, ktoré boli sprístupnené ako čiastočné plnenie v rámci zloženého plnenia poskytnutého najmä ako „digitálna služba“ v zmysle článku 2 bodu 2 smernice 2019/770 – Pojem nadhodnotená celková cena v zmysle článku 14 ods. 3 tretej vety smernice 2011/83

Predmet a právny základ prejudiciálnej otázky

Výklad práva Únie, článok 267 ods. 1 písm. b) a ods. 3 ZFEÚ

Prejudiciálne otázky

1. Má sa článok 14 ods. 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2011/83 z 25. októbra 2011 s prihliadnutím na odôvodnenie 50 smernice 2011/83 vykladať v tom zmysle, že „suma úmerná rozsahu poskytnutého plnenia do chvíle, keď [spotrebiteľ] obchodníka informoval o uplatnení práva na odstúpenie od zmluvy, v porovnaní s celkovým rozsahom služieb, ktoré sa majú poskytnúť podľa zmluvy“, a ktorú má spotrebiteľ zaplatiť v prípade zmluvy, podľa obsahu ktorej sa neposkytuje jedno jediné plnenie, ale zložené plnenie pozostávajúce z viacerých čiastočných plnení, sa má vypočítať časovo proporcionálne, ak spotrebiteľ síce za zložené plnenie časovo proporcionálne zaplatil, ale čiastočné plnenia boli poskytnuté rôzne rýchlo?
2. Má sa článok 14 ods. 3 smernice 2011/83 vykladať v tom zmysle, že „suma úmerná rozsahu poskytnutého plnenia do chvíle, keď [spotrebiteľ] obchodníka informoval o uplatnení práva na odstúpenie od zmluvy, v porovnaní s celkovým rozsahom služieb, ktoré sa majú poskytnúť podľa zmluvy“, a ktorú má spotrebiteľ zaplatiť, sa má vypočítať len časovo proporcionálne aj vtedy, ak sa (čiastočné) plnenie poskytuje síce priebežne, ale na začiatku obdobia platnosti zmluvy má pre spotrebiteľa vyššiu alebo nižšiu hodnotu?

3. Má sa článok 2 bod 11 smernice 2011/83 a článok 2 bod 1 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/770 z 20. mája 2019 vykladať v tom zmysle, že „digitálny obsah“ v zmysle článku 2 bodu 11 smernice 2011/83 a článku 2 bodu 1 smernice 2019/770 môžu predstavovať aj také súbory, ktoré sa poskytnú ako čiastočné plnenie v rámci zloženého plnenia poskytnutého najmä ako „digitálna služba“ v zmysle článku 2 bodu 2 smernice 2019/770, s tým následkom, že obchodník by pri čiastočnom plnení mohol podľa článku 16 písm. m) smernice 2011/83 uplatniť zánik práva na odstúpenie od zmluvy, ale spotrebiteľ by v prípade, že by sa to obchodníkovi nepodarilo, mohol od zmluvy odstúpiť úplne a na základe článku 14 ods. 4 písm. b) bodu ii) smernice 2011/83 by za toto čiastočné plnenie nemusel zaplatiť kompenzáciu?
4. Má sa článok 14 ods. 3 smernice 2011/83 s prihliadnutím na odôvodnenie 50 smernice 2011/83 vykladať v tom zmysle, že celková cena dohodnutá v zmluve za službu v zmysle článku 14 ods. 3 tretej vety smernice 2011/83 je „nadhodnotená“, ak je značne vyššia ako celková cena dohodnutá za obsahovo identickú službu od toho istého obchodníka za rovnaké obdobie platnosti zmluvy a navyše aj za tých istých podmienok s iným spotrebiteľom?

Citované predpisy práva Únie

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ z 25. októbra 2011 o právach spotrebiteľov, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 93/13/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 1999/44/ES a ktorou sa zrušuje smernica Rady 85/577/EHS a smernica Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES (Ú. v. EÚ L 304, 2011, s. 64), najmä článok 2, článok 9 ods. 1, článok 14 ods. 3 a článok 14 ods. 4 písm. b) bod ii) a článok 16 písm. m)

Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/770 z 20. mája 2019 o určitých aspektoch týkajúcich sa zmlúv o dodávaní digitálneho obsahu a digitálnych služieb (Ú. v. EÚ L 136, 2019, s. 1), najmä článok 2 bod 1

Citované vnútroštátne predpisy

Zivilprozessordnung (Občiansky súdny poriadok, ďalej len „ZPO“) v znení uverejnenom 5. decembra 2005 (BGBl. I s. 3202; 2006 I s. 431; 2007 I s. 1781), ktorý bol naposledy zmenený článkom 5 ods. 26 zákona z 21. júna 2019 (BGBl. I s. 846), najmä § 287 a § 511 ods. 1

Bürgerliches Gesetzbuch (Občiansky zákonník, ďalej len „BGB“) v znení uverejnenom 2. januára 2002 (BGBl. I s. 42, 2909; 2003 I s. 738), ktorý bol naposledy zmenený článkom 7 zákona z 31. januára 2019 (BGBl. I s. 54), najmä § 158 ods. 1, § 312f ods. 3, § 312g ods. 1, § 355 ods. 1, § 356 ods. 5 a § 357 ods. 1, 8 a 9

Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (zákon, ktorým sa zavádza občiansky zákonník, ďalej len „EGBGB“) v znení uverejnenom 21. septembra 1994 (BGBl. I s. 2494; 1997 I s. 1061), ktorý bol naposledy zmenený článkom 2 zákona z 18. decembra 2018 (BGBl. I s. 2648), najmä článok 246a § 1 ods. 2 prvá veta body 1 a 3

Krátky opis skutkového stavu a konania

- 1 Účastníci konania sa sporia o existenciu a výšku nároku žalovanej na zaplatenie sumy po tom, čo žalobkyňa odstúpila od zmluvy o online sprostredkovaní partnera.
- 2 Žalovaná prevádzkuje online zoznámenie „Parship“ pôsobiace po celom svete na doméne „www.parship.de“. Svojim užívateľom ponúka dve formy členstva: bezplatné základné členstvo s vysoko obmedzenými možnosťami na nadviazanie kontaktu s inými užívateľmi a platené prémiové členstvo na 6, 12 alebo 24 mesiacov. Prémiové členstvo umožňuje užívateľom počas trvania ich členstva prostredníctvom platformy nadviazať kontakt s každým iným prémiovým členom – v Nemecku vyše 186 000 prémiových členov – a v rámci toho si vymieňať správy a obrázky.
- 3 K prémiovému členstvu ďalej patrí takzvaná garancia nadviazania kontaktu, ktorou sa užívateľovi garantuje uskutočnenie určitého počtu kontaktov s inými užívateľmi, napríklad uskutočnenie siedmich kontaktov za obdobie platnosti 12 mesiacov. Za kontaktovanie sa považuje každá odpoveď v podobe „voľného textu“, ktorú si prečíta dotknutý užívateľ na ním zaslanú správu, ako aj správa, ktorú dostal od užívateľa, po zaslaní ktorej si následne s iným užívateľom vymenil a prečítal aspoň dve správy v podobe „voľného textu“.
- 4 V priemere je v prvom týždni od uzatvorenia zmluvy zaslaných a prijatých 31,3 správ, v druhom 8,9 správ, v treťom 6,1 správ, vo štvrtom 5,1 správ a od piateho týždňa od uzatvorenia zmluvy konštantne menej ako päť správ.
- 5 Pre každého spotrebiteľa, ktorý sa rozhodne pre členstvo, sa bezprostredne po registrácii na základe približne tridsaťminútového osobnostného testu týkajúceho sa partnerských vlastností, zvykov a záujmov automaticky vytvorí výber návrhov partnerov z rovnakej spolkovej krajiny. Pri 12-mesačnom prémiovom členstve tvorí tento výber už takmer polovicu všetkých poskytovaných návrhov partnerov. Algoritmus pre osobnostný test bol zostavený a vyvinutý pod vedením diplomovaného psychológa. Prémioví členovia získajú počítačom vygenerovaný výsledok testu vo forme 50 stranového „osobnostného posudku“, členovia so základným členstvom ho môžu za odplatu získať ako čiastočné plnenie. Dňa 4. novembra 2018 žalobkyňa so žalovanou uzatvorila zmluvu o prémiovom členstve na 12 mesiacov za celkovú cenu vo výške 523,95 eura. Táto cena bola viac ako dvojnásobne vyššia ako tie, ktoré žalovaná účtovala niektorým svojim iným užívateľom za rovnaké obdobie trvania zmluvy v rovnakom zmluvnom roku. Žalovaná žalobkyňu poučila podľa požiadaviek článku 246a § 1 ods. 2 prvej

vety bodov 1 a 3 EGBGB o jej práve na odstúpenie od zmluvy a žalobkyňa žalovanej potvrdila, že žalovaná má so službami začať pred uplynutím lehoty na odstúpenie. Po tom, ako žalobkyňa 8. novembra 2018 odstúpila od zmluvy, žalovaná jej vyúčtovala sumu („náhradu“) vo výške 392,96 eura a túto sumu odpočítanú z konta žalobkyne si ponechala.

- 6 Žalobkyňa svojou žalobou požaduje vrátenie všetkých vykonaných platieb.

Základné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

- 7 Žalobkyňa zastáva názor, že žalovaná môže požadovať náhradu v zmysle § 357 ods. 8 BGB nanajvýš podľa časovo proporcionálneho výpočtu.
- 8 Žalovaná zastáva názor, že náhrada v zmysle § 357 ods. 8 BGB sa nemá vypočítavať len časovo proporcionálne. Na jednej strane pozostáva ňou sľubované plnenie z rozdielných čiastočných plnení, ktoré sa majú poskytnúť rôzne rýchlo: neobmedzená komunikácia, prehliadanie si poskytnutých fotografií, exkluzívny filter záujmov, analýza osobnosti z hľadiska partnerstva, garancia nadviazania kontaktu, vyhľadávanie v lokálnej oblasti, úplný zoznam záujmov, skenovacia služba pre profilové fotky zákazníkov, overenie profilu a priebežne aktualizované návrhy partnerov. Podstatné plnenie zmluvy, najmä osobnostný posudok, výpočet/sprístupnenie návrhov partnerov a viaceré dni využívania platformy v plnom rozsahu, sa z veľkej časti poskytne na začiatku zmluvy. Osobnostný posudok a návrhy partnerov na základe osobnostnej analýzy sa preto v každom prípade musia zohľadniť ako jednorazové plnenie na začiatku platnosti zmluvy. Na druhej strane by pre výpočet náhrady časovo najskoršie obdobie členstva muselo mať disproporčne vyššiu hodnotu, keďže užívateľ môže už na začiatku prémiového členstva nadviazať kontakt so všetkými členmi.

Stručné uvedenie dôvodov predloženia prejudiciálnej otázky

- 9 Vnútroštátny súd vychádza z toho, že všetky štyri prejudiciálne otázky sa majú zodpovedať záporne.

Prvá otázka

- 10 Európska komisia v odseku 6.5.1. jej usmerňovacieho dokumentu k smernici 2011/83 zverejneného v júni 2014 objasňuje, že vtedy, ak poskytovanie služieb zahŕňa jednorazové náklady, ktoré musí obchodník vynaložiť, aby mohol službu spotrebiteľovi sprístupniť, obchodník ich môže zahrnúť do výpočtu kompenzácie. Usmerňovací dokument sa môže použiť ako pomôcka pri výklade smernice 2011/83 (a tým nepriamo pri výklade § 357 ods. 8 prvej, druhej a piatej vety BGB). Vnútroštátny súd preto vychádza z toho, že vždy vtedy, ak celkové plnenie zahŕňa rôzne čiastočné plnenia, ktoré sa v súlade so zmluvou majú poskytnúť rôzne rýchlo, sa pri výpočte kompenzácie má zohľadniť ich jednotlivé obdobie trvania.

Druhá otázka

- 11 Pre výpočet „sumy úmernej rozsahu poskytnutého plnenia do chvíle, keď [spotrebiteľ] obchodníka informoval o uplatnení práva na odstúpenie od zmluvy, v porovnaní s celkovým rozsahom služieb, ktoré sa majú poskytnúť podľa zmluvy“, by sa podľa názoru vnútroštátneho súdu podľa znenia článku 14 ods. 3 smernice 2011/83 nemalo brať do úvahy (len) plnenie, ktoré obchodník poskytol, ale navyše aj hodnota plnenia, ktorá sa u spotrebiteľa uskutočnila [pozri právny názor nemeckého zákonodarcu v § 357 ods. 8 BGB, ako aj Hanseatischen Oberlandesgericht (Vyšší krajský súd, Nemecko) (rozsudok z 2. marca 2017 – 3 U 122/14), odlišný právny názor rakúskeho Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd, Rakúsko) (rozsudok z 23. októbra 2018 – 4Ob179/18d)]. Keďže vzhľadom na zmysel a účel smernice 2011/83 vychádza vnútroštátny súd predbežne z toho, že pri sume, ktorú má zaplatiť spotrebiteľ po odstúpení od zmluvy, má ísť o náhradu, a teda má význam, či a do akej miery spotrebiteľovi bola už na prospech hodnota plnenia obchodníka vyplývajúceho z jednotlivého účelu zmluvy. Vnútroštátny súd pritom uznáva, že normotvorca Únie pojem „náhrada hodnoty“ v článku 14 ods. 3 smernice 2011/83 nepoužil a že z nesúladu pojmov v smernici 2011/83 a BGB by prípadne mohli vyplývať rozpory vo výklade. Vnútroštátny súd však predbežne vychádza z toho, že článok 14 ods. 3 smernice 2011/83 sa s prihliadnutím na zmysel a účel smernice má vykladať v tom zmysle, že odkazuje aj na pojem „náhrada hodnoty“ a teda má sa čítať tak, ako keby znel „... sumu úmernú rozsahu poskytnutého plnenia a zodpovedajúcu hodnote uskutočnenej v prospech spotrebiteľa“.
- 12 Vychádzajúc z povinnosti zohľadnenia rôzne rýchlo poskytnutých čiastočných plnení (pozri bod 10 vyššie) a charakteristiky kompenzačného plnenia dlžného spotrebiteľom ako „náhrada“ (pozri bod 11 vyššie) by článok 14 ods. 3 smernice 2011/83 a § 357 ods. 8 BGB, ktorý bol vydaný na jeho prebratie, v danom prípade nemohol určovať výlučne časovo proporcionálny výpočet sumy. Skôr by sa pre jej výpočet v prvom rade mohli od seba vymedziť jednotlivé čiastočné plnenia obsiahnuté v celkovom plnení. V druhom kroku by sa pre jednotlivé čiastočné plnenia pri zohľadnení ich hodnoty pre (priemerného) spotrebiteľa mohli v rámci účelu zmluvy definovať čiastočné ceny, pričom sa má zohľadniť hodnota, ako ju vníma priemerný spotrebiteľ. V treťom kroku by sa náhrady za jednotlivé čiastočné plnenia mohli vypočítať na jednej strane pomocou rozsahu, v ktorom boli čiastočné plnenia už poskytnuté a na druhej strane s prihliadnutím na to, ako veľmi sa ich hodnota realizovala pre (priemerného) spotrebiteľa. Vo štvrtom kroku by potom takto vypočítané sumy vo svojom súčte ukázali celkovú náhradu.
- 13 Podľa tohto by v danom prípade vychádzala celková náhrada vo výške 50,77 eura.
- 14 Pri výpočte celkovej náhrady podľa vyššie uvedenej metódy súd vychádzal z toho, že objektívna hodnota čiastkového plnenia pre priemerného spotrebiteľa sa má odhadnúť o to vyššie, čím viac dotknuté čiastočné plnenie napomáha spoznaniu vhodného partnera s cieľom začať vzťah. Podľa toho odhadol sumy za čiastočné plnenia podľa § 287 ZPO nasledovne (podiel na celkovej cene):

– Osobnostný posudok	3 %
– Prístup k databázam	70 %
– Návrhy partnerov	20 %
– Označenie za (nového) užívateľa	5 %
– Garancia nadviazania kontaktu	2 %
- 15 Súd ďalej vychádzal z toho, že čiastočné plnenia boli až do dátumu odstúpenia žalobkyne od zmluvy poskytnuté v nasledujúcom rozsahu:
– Osobnostný posudok	100/100
– Prístup k databázam	4/365
– Návrhy partnerov	50/100
– Označenie za (nového) užívateľa	4/365
– Garancia nadviazania kontaktu	4/365
- 16 Pri čiastočnom plnení „Prístup k databázam“ a „Návrhy partnerov“ však súd vychádzal z toho, že ich hodnota sa nerealizovala sústavne, ale zvlášť intenzívne práve v prvých dňoch. V tejto súvislosti vychádzal zo správania priemerného užívateľa a pri výpočte hodnoty týchto čiastočných plnení, ako sa uskutočnili u žalobkyne, ako základ použil príslušné štatistiky.
- 17 Vzhľadom na zdĺhavosť takehoto výpočtu a transparentnosť pre spotrebiteľa, o ktorú sa snaží smernica 2011/83, ako aj voľnú formuláciu článku 14 ods. 3 smernice 2011/83 sa však zdá byť rovnako možné, že Súdny dvor Európskej únie by na prvé dve otázky mohol odpovedať kladne a tým sa v konečnom dôsledku nestotožňuje s chápaním kompenzácie zo strany nemeckého zákonodarcu, ktorú má podľa článku 14 ods. 3 smernice 2011/83 zaplatiť spotrebiteľ, ako „náhradu“. Pomyselné rozdelenie zmluvne dohodnutých čiastočných plnení na čiastočné plnenia s vlastnými cenami by tak mohlo byť neprípustné a mohlo by sa žiadať, aby sa plnenie chápalo ako celok s jednotnou sumou, ktorá sa poskytne rovnomerne bez ohľadu na rôzne dátumy čiastočných plnení a rôzne rýchlosti realizácie hodnoty počas obdobia platnosti zmluvy.
- 18 Podľa toho by sa potom „suma úmerná rozsahu poskytnutého plnenia do chvíle, keď obchodníka informoval o uplatnení práva na odstúpenie od zmluvy, v porovnaní s celkovým rozsahom služieb, ktoré sa majú poskytnúť podľa zmluvy“, vypočítala len časovo proporcionálne, teda 4/365 celkovej sumy – 5,74 eura.

Tretia otázka

- 19 Odovzdanie osobnostného posudku na začiatku platnosti zmluvy by sa však zároveň mohlo ohodnotiť ako osobitné čiastočné plnenie a pozostávať v poskytnutí digitálneho obsahu, ktorý nebol poskytnutý na hmotnom nosiči, čím by sa v danom prípade určili právne následky podľa ustanovení článku 16 písm. m) a článku 14 ods. 4 písm. b) bodu ii) smernice 2011/83 prostredníctvom § 356 ods. 5 a § 357 ods. 9 BGB. Vnútroštátny súd to vzhľadom na s tým sprevádzané (čiastočné) odopretie práva na odstúpenie, ktoré je v neprospech spotrebiteľa a s prihliadnutím na odôvodnenie 30 pozície zo 17. apríla k návrhu smernice, ktorou sa okrem iného mení smernica 2011/83 („V prípade pochybností, či ide o zmluvu o službách alebo zmluvu o digitálnom obsahu, ktorý sa nedodáva na hmotnom nosiči, by sa malo uplatňovať právo na odstúpenie od zmluvy o službách“), považuje skôr za málo pravdepodobné, avšak vyžaduje sa objasnenie týkajúce sa tejto otázky.

Štvrtá otázka

- 20 V súvislosti so značne rozdielnymi cenami, ktoré žalovaná ponúka rozličným užívateľom za podobné obdobie platnosti zmluvy, vychádza súd predbežne z toho, že celková cena, ktorá je dvakrát tak vysoká ako v prípade iných užívateľoch, hoci obchodník iným užívateľom ponúka rovnaké plnenie, to znamená plnenie s identickou hodnotou (pričom objektívna hodnota môže byť dokonca nižšia ako všetky celkové ceny), predsa nemusí byť zďaleka „neprimerane vysoká“, keď nedosahuje výšku trhovej ceny alebo ju len nepatrne prevyšuje. Keďže článok 14 ods. 3 smernice 2011/83 s prihliadnutím na jej odôvodnenie 50 dáva celkovú cenu do súvislosti s trhovou cenou, a teda nie do súvislosti s inou celkovou cenou toho istého obchodníka, ani s objektívnou hodnotou plnenia. V odôvodnení 45 pozície Európskeho parlamentu zo 17. apríla 2019 k návrhu smernice, ktorou sa okrem iného mení smernica 2011/83, sa navyše zdôrazňuje zásadná prípustnosť takzvanej personalizovanej tvorby cien (Personalized Pricing).